

Komunikacija tijekom sukoba u partnerskim odnosima i dijadno nošenje sa stresom osoba istospolne seksualne orijentacije

---

Hantak, Mario

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:874697>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-05**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

**KOMUNIKACIJA TIJEKOM SUKOBA U PARTNERSKIM ODNOSIMA I DIJADNO
NOŠENJE SA STRESOM OSOBA ISTOSPOLNE SEKSUALNE ORIJENTACIJE**

Diplomski rad

Mario Hantak

Mentorica: prof. dr. sc. Željka Kamenov

Zagreb, 2020.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
<i>Komunikacija tijekom sukoba</i>	2
<i>Stres</i>	6
<i>Dijadno nošenje sa stresom</i>	6
CILJ ISTRAŽIVANJA.....	7
PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	8
METODOLOGIJA	8
<i>Postupak</i>	8
<i>Mjerni instrumenti</i>	9
<i>Sudionici</i>	11
REZULTATI	11
RASPRAVA.....	16
<i>Ograničenja i preporuke za buduća istraživanja</i>	19
ZAKLJUČAK.....	20
LITERATURA	22

Komunikacija tijekom sukoba u partnerskim odnosima i dijadno nošenje sa stresom osoba istospolne seksualne orijentacije

SAŽETAK: Cilj istraživanja bio je ispitati kako istospolni parovi komuniciraju tijekom sukoba u partnerskom odnosu te utvrditi kako se partneri kao par nose sa stresom. Primijenjeni su upitnici kojima su prikupljeni sociodemografski podaci o sudionicima, upitnik komunikacijskih obrazaca prilikom sukoba i upitnik dijadnog nošenja sa stresom. Istraživanje je provedeno *online*. U istraživanju je sudjelovalo 228 sudionika, od čega su 93 muškarci, a 135 žene. Rezultati su pokazali da i muški i ženski parovi najviše koriste obrazac zahtijevanja/povlačenja, manje konstruktivnu komunikaciju, a najmanje uzajamno izbjegavanje te ne postoje rodne razlike. Rezultati na upitniku dijadnog nošenja sa stresom pokazali su rodne razlike: partnerice preuzimaju više odgovornosti kako bi se smanjio stres kod druge partnerice, u većoj mjeri primjećuju da im partnerica daje do znanja da je pod stresom, te obje partnerice više zajedno rade na rješavanju stresnih situacija u odnosu na muške istospolne parove. Rezultati odnosa između komunikacije tijekom sukoba i dijadnog nošenja sa stresom pokazuju da je konstruktivna komunikacije pozitivno povezana sa svim subskalama na upitniku dijadnog nošenja sa stresom, dok su ostale vrste komunikacije prilikom sukoba negativno povezane. U muškim istospolnim parovima pozitivan prediktor konstruktivne komunikacije je zadovoljstvo zajedničkim nošenjem sa stresom, a negativni prediktori uzajamnog izbjegavanja su delegirano nošenje partnera A, negativno nošenje partnera B i zajedničko nošenje sa stresom. U ženskim istospolnim parovima pozitivni prediktori konstruktivne komunikacije su podržavajuće nošenje partnerice B i zadovoljstvo zajedničkim nošenjem sa stresom, negativan prediktor obrasca zahtijevanja/povlačenja je negativno nošenje partnerice A, a i negativan prediktor uzajamnog izbjegavanja je zajedničko nošenje sa stresom.

Ključne riječi: komunikacija, dijadno nošenje sa stresom, sukob, partnerski odnosi, istospolni parovi

Communication during a conflict and dyadic coping with stress in same-sex partnerships

SUMMARY: The main purpose of this research is to examine the ways in which couples communicate during a conflict that might emerge within their partnerships, and to determine ways in which partners cope with stress during such conflicting situations. What was applied and gathered throughout the research were the questionnaire that aimed to collect socio-demographic data of the participants, the questionnaire that aimed to collect information on the communication patterns, and the questionnaire that aimed to collect information on the dyadic coping with stress during a conflict. The research was realized on-line. There were 228 participants (93 males, 135 female) that took part in this research. The results of the communication patterns questionnaire showed that both male and female couples mostly applied a pattern of demand and withdrawal, less often a constructive communication, and most rarely a mutual avoidance, and that there were no any differences in terms of gender. The results of the questionnaire show that female partners take more responsibility in reducing the stress in their partners, that they notice more often when their partners send them signals of distress, and that both partners collaborate and deal with the stressful situation more frequently in comparison to the same-sex male couples. The results considering the communication during the conflict show that the subscale of constructive communication and the subscale of the dyadic stress conflict are positively linked, while all the other kinds of communications are linked negatively. The positive predictor of a constructive communication in the same-sex male couples is the satisfaction invoked by a common coping with stress, while the negative predictors of mutual avoidance are partner A's delegated coping, partner B's negative coping, and the common coping with stress. The positive predictors of a constructive communication in the same-sex female couples are partner B's supportive coping and the satisfaction invoked by a common coping with stress. The negative predictor of the demand and withdrawal pattern is partner's A negative coping with stress, while the negative predictor of a mutual avoidance is a common coping with stress.

Key words: communication, dyadic coping with stress, conflict, partnerships, same-sex couple

UVOD

Seksualna orijentacija jedna je od komponenti identiteta osobe, a može se definirati kao emocionalna, seksualna i romantična privlačnost prema drugoj osobi. U većini slučajeva, seksualna orijentacija definira se kod ljudi u ranoj životnoj fazi interakcijom bioloških, kognitivnih i socijalnih faktora (Bosanac i Bjelić, 2002; prema Parmač, 2005). Istospolna seksualna orijentacija je seksualna želja ili djelovanje usmjereno prema pripadniku/ci istog spola (Davidson i Neele, 2002; prema Parmač, 2005).

Istospolne zajednice prvi su put priznate u Hrvatskoj 2003. godine kada je stupio na snagu Zakon o istospolnim zajednicama. Kako je taj zakon regulirao samo pitanja uzdržavanja i imovine, donesena je odluka o izradi novog zakona kojim bi se izjednačile istospolne zajednice sa zajednicama osoba različitog spola u svih segmentima, osim u pravu na posvajanje. 15. srpnja 2014. godine Hrvatski sabor donio je Zakon o životnom partnerstvu kojim se omogućava da istospolni parovi registriraju svoju zajednicu. Rasprave o pravnom priznavanju istospolnih zajednica često se usredotočuju na to postoje li razlike između istospolnih i heteroseksualnih partnerskih odnosa. Međunarodna istraživanja pokazala su da su istospolni i heteroseksualni parovi više slični nego različiti s aspekta kvalitete odnosa (Kurdek, 2005; Peplau i Fingerhut, 2007; prema Meuwly, Feinstein, Davila, Garcia Nuñez i Bodenmann, 2013).

Muški i ženski istospolni partnerski odnosi prepoznati su kao premalo istraženi u akademskim krugovima (Huston i Schwartz, 1995; Ossana, 2000; prema Haas, 2003). Primarni razlog nedostatka istraživanja istospolnih partnerskih odnosa je uvjerenje društva da su ti odnosi devijantni. Rezultat toga je socijalna stigma i diskriminacija osoba istospolne seksualne orijentacije (Goffman, 1963; McWhirter i Mattison, 1984; prema Haas, 2003). Četiri forme stigme koje imaju dalekosežne efekte na istospolne partnerske odnose su: 1) ignoriranje – nedostatak znanja o životnom stilu lezbijki i gejeva; 2) homofobija – negativni stavovi i osjećaji prema osobama istospolne seksualne orijentacije; 3) predrasude – formiranje negativnog stava prema gejevima i lezbijkama kao grupi i 4) diskriminacija – pravne i društvene radnje kojima se uskraćuje jednako postupanje i prava osoba istospolne seksualne orijentacije (McWhirter i Mattison, 1982; prema Haas, 2003).

Ovo istraživanje usmjereno je na dobivanje detaljnijeg uvida u neke od aspekata istospolnih partnerskih odnosa s ciljem boljeg razumijevanja istih. Uvidom u literaturu, ovo je prvo istraživanje koje se bavi povezanošću komunikacije tijekom sukoba u partnerskim odnosima i dijadnog nošenja sa stresom osoba istospolne seksualne orijentacije.

Komunikacija tijekom sukoba

Tema partnerskih sukoba predstavlja jednu od ključnih tema u istraživačkom području partnerskih odnosa. Sukobi su sastavni dio stabilnog partnerskog odnosa (Canry, Cupach, i Serpe, 2001), a njihova čestina i način rješavanja utječu na zadovoljstvo i stabilnost odnosa (Notarius, Lashley, i Sullivan, 1997). Sukobi u partnerskim odnosima najčešće se javljaju zbog razlika u željama, shvaćanjima i potrebama kod partnera, a da bi njihov odnos bio izvor zadovoljstva i da bi bile zadovoljene potrebe i želje oba partnera važno je da pomire svoje razlike. Da bi partneri to postigli, važan je način na koji rješavaju sukobe jer su se upravo ti načini pokazali povezanim sa zadovoljstvom i kvalitetom partnerskog odnosa te prediktivnima za razvod (Gottman i Levenson, 2000). Parovi, kada se nađu u sukobu, pokušavaju konstruktivno i na obostrano zadovoljstvo riješiti sukob, neki parovi uzajamno izbjegavaju razgovor o problemima, a neki parovi koriste grube i vulgarne riječi, pa i nasilno ponašanje. Takvi načini komunikacije nazivaju se stilovi ili obrasci komunikacije (Sullaway i Christensen, 1983), a kako oni omogućavaju rješavanje sukoba, otežavaju ili onemogućavaju, istraživači su pokazali interes za istraživanjem utjecaja komunikacije tijekom sukoba na dobrobit bliskih odnosa (Pranjić, 2012).

Christensen i Shenk (1991) identificirali su tri obrasca komunikacije: obrazac konstruktivne komunikacije, obrazac uzajamnog izbjegavanja rasprave i suzdržavanja te obrazac zahtijevanja/povlačenja. Obrazac zahtijevanja/povlačenja može se podijeliti u dva obrasca: obrazac muškog zahtijevanja i ženskog povlačenja te obrazac ženskog zahtijevanja i muškog povlačenja. Pojedini autori su u svojim istraživanjima identificirali manji broj obrazaca komunikacije, dok su neki identificirali i veći broj obrazaca, no najčešće se u istraživanjima koristi Christensenova podjela na tri obrasca komunikacije. Haas i Stafford (2005; prema Ogolsky i Gray, 2015) navode da partneri u istospolnoj vezi koriste slične strategije rješavanja sukoba kao i partneri u heteroseksualnoj vezi.

Karakteristike parova koji koriste obrazac konstruktivne komunikacije tijekom sukoba su slobodno i pozitivno izražavanje emocija, otvoreno raspravljanje o konfliktnim temama te zajednički trud oko postizanja rješenja u sukobu (Markman i sur. 1993; prema Ogolsky i Gray, 2015). Konstruktivno rješavanje problema pozitivno je povezano sa zadovoljstvom partnerskim odnosom (Bodenmann, Kaiser, Hahlweg i Fehm-Wolfsdorf, 1998; Heavey, Larson, Zumbotel i Christensen, 1996), a razlog je što se takvom komunikacijom pokazuju privrženost, odanost i bliskost svom partneru što omogućava lakše rješavanje problema te cijeli proces rješavanja sukoba čini manje stresnim. Izvještaji partnera o zadovoljstvu vezom su negativno korelirani s konfliktom i negativnom emocijom i pozitivno korelirani s konstruktivnom komunikacijom (Ogolsky i Gray, 2015). Christensen i Shenk (1991) navode da partneri koji koriste konstruktivnu komunikaciju tijekom sukoba rjeđe izbjegavaju raspravu i rjeđe rješavaju probleme tako da jedan partner zahtjeva promjenu, a drugi ju izbjegava. Partneri koji koriste obrazac konstruktivne komunikacije pokazuju veće zadovoljstvo s njihovom seksualnom kompatibilnošću i percipiraju partnera kao pouzdanog (Mitchell i Gamarel, 2018).

Količina konstruktivne komunikacije razlikuje se u grupama zadovoljnih bračnih partnera, onih koji su uključeni u bračnu terapiju i onih koji se razvode, s očitim trendom manje količine konstruktivne komunikacije što je manje zadovoljstvo brakom. Također, nezadovoljniji partneri se više razlikuju u željenoj bliskosti i neovisnosti (Christensen i Shenk, 1991). Autori su te nalaze objasnili posjedovanjem dobrih komunikacijskih vještina za rješavanje sukoba. Partneri koji imaju razvijene komunikacijske vještine mogu umanjiti razlike koje postoje među njima, a nerazvijene komunikacijske vještine mogu razlike još povećati.

Obrazac uzajamnog izbjegavanja rasprave i suzdržavanja karakterizira izbjegavanje tema koje bi mogle izazvati sukob i uključivanje u rasprave. Oba partnera ignoriraju postojanje problema i ne trude ga se riješiti pa je posljedica nisko zadovoljstvo u partnerskom odnosu. Brojna istraživanja pokazala su negativnu povezanost obrasca uzajamnog izbjegavanja i zadovoljstva u partnerskim odnosom (Bodenmann i sur., 1998; Christensen i Shenk, 1991). S druge strane, neka istraživanja govore da izbjegavanjem sukoba dolazi i do izbjegavanja negativnih ponašanja te to može povećati zadovoljstvo partnerskim odnosom. Izbjegavajući parovi su najčešće stariji i u trajnijim vezama

(Bodenmann i sur., 1998), te postoje izbjegavajući parovi koji su izrazito zadovoljni vezom (Pranjić, 2012; Gill, Christensen i Finchan, 1999). Gottman (1993) je primijetio da partneri koji izbjegavaju sukobe izvještavaju o manje negativnih ponašanja te manje pozitivnih ponašanja od onih koji ulaze u sukobe što bi objasnilo stabilnost tih parova. Što je veći broj neriješenih problema u partnerskom odnosu zbog izbjegavanja sukoba, to je zadovoljstvo manje nego kod parova koji koriste obrazac konstruktivne komunikacije. Istraživanja pokazuju da parovi koji izbjegavaju raspravu češće će se u započetim raspravama ponašati po obrascu zahtijevanja i povlačenja (Bodenmann i sur., 1998; Christensen i Shenk, 1991). Domingue i Mollen (2009) dobili su neočekivan nalaz da heteroseksualni parovi koriste ovaj obrazac više nego istospolni partneri što je objašnjeno mogućnošću da istospolni parovi koriste slične obrasce komunikacije zbog slične rodne socijalizacije i stoga će biti manje vjerojatno da će se zbog frustracije zatvoriti ili povući.

Obrazac zahtijevanja/povlačenja najčešće je istraživani obrazac komunikacije zbog pokazanog negativnog učinka na zadovoljstvo i kvalitetu partnerskog odnosa te povezanosti s prekidima (Christensen i Shenk, 1991; Domingue i Mollen, 2009; Baucom, McFarland i Christensen, 2010). Kod korištenja ovog obrasca komunikacije jedan partner zahtijeva promjenu, pokušava drugog partnera uključiti u raspravu, kritizira ga te se žali, dok drugi partner izbjegava raspravu, šuti ili odlazi (Christensen i Shenk, 1991). Zahtijevanje partnera dovodi do povlačenja drugog partnera nakon čega prvi još više zahtijeva partnerovo uključivanje u raspravu, ali se drugi partner još više povlači.

Starija istraživanja su pokazala da parovi koji koriste ovaj obrazac komunikacije imaju nezadovoljavajuće ishode rasprave i da je njihovo zadovoljstvo partnerskim odnosom manje (Eldridge, Sevier, Jones, Atkins i Christensen, 2007; Heavey, Layne i Christensen, 1993). Pokazalo se da u ovom obrascu komunikacije žena je ta koja zahtijeva, dok se muškarac povlači (Christensen, 1988; Sagrestano, Heavey i Christensen, 1999; Eldridge i Christensen, 2002; prema Holley i Levenson; 2010). U istraživanjima se od partnera tražilo da svatko izabere temu o kojoj žele raspravljati te su istraživači opažali te dvije rasprave. Primijećeno je da, kad se raspravlja o temi koja je bitna ženi, žene više zahtijevaju, a muškarci se više povlače. Kad su muškarci odabrali temu rasprave, tada razlike između količine muškog i ženskog zahtijevanja i povlačenja nije bilo. Isti ti sudionici izjavili su da su u svakodnevnom životu žene te koje češće

zahtijevaju, a muškarci se povlače (Christensen i Heavey, 1990; Heavey i sur., 1993; Eldridgen i sur., 2007; prema Pranjić, 2012). Rezultati u istraživanjima pokazali su da muški istospolni parovi pokazuju veći obrazac povlačenja, dok ženski istospolni parovi pokazuju veći obrazac zahtijevanja (Baucom, McFarland i Christensen, 2010), dok su Holley, Sturm i Levenson (2010) dobili rezultate da ne postoje razlike u pojedinim obrascima za muške i ženske parove.

Brojni autori pokušali su objasniti razloge zašto dolazi do ženskog zahtijevanja, a muškog povlačenja. Te razloge pronašli su u biološkim i socijalizacijskim razlozima (Aries, 2006; Elson, 2004; Gelman i Taylor, 2000; prema: Holley, Sturm i Levenson, 2010). Gottman i Levenson (1988) sugeriraju da muškarci slabije toleriraju visoke razine stresa od žena pa se i više povlače kako bi izbjegli sukob u vezi. Iz socijalizacijske perspektive muškarci i žene odrastaju u drukčijem socijalnom svijetu što dovodi do velikih razlika u osobinama ličnosti koje se formiraju u ranoj dobi i vrlo su otporne na promjenu (Rubin, 1983; prema Holley, Sturm i Levenson, 2010). Miller (1976, prema Holley, Sturm i Levenson, 2010) objašnjava da su žene socijalizirane za vrijednost bliskosti i intimnosti, dok su muškarci socijalizirani da vrednuju neovisnost i autonomiju; ove neusuglašene potrebe mogu rezultirati da žene zahtijevaju, a muškarci se povlače da bi ostvarili svoje ciljeve. Također, autori su pokušali razlike objasniti fokusirajući se na razlike u dominantnosti u heteroseksualnim brakovima. Smatra se da su muževi dominantniji od žena jer imaju veću kontrolu nad resursima (Kenney, 2006; prema Holley, Sturm i Levenson, 2010) i donose važnije odluke (Iyigun i Walsh, 2007; prema Holley, Sturm i Levenson, 2010). Prema tome oni ne mogu puno izgubiti i ne trebaju sudjelovati u raspravama oko problema u vezi, dok se žene moraju izboriti da bi poboljšale svoju poziciju (Peplau i Gordon, 1997; prema Holley, Sturm i Levenson, 2010). Istraživanje rađeno na istospolnim parovima potvrdilo je da se isti obrasci zahtijevanja i povlačenja jednako javljaju kao i kod heteroseksualnih parova. Kao što je gore spomenuto, obrazac zahtijevanja više će se javljati ovisno o temi rasprave i partneru/ici koji/a je odabrao/la temu (Baucom, McFarland i Christensen, 2010).

Stres

Pojam stresa u današnje vrijeme često je u upotrebi i postoji mnogo različitih definicija tog pojma. Jedna od prihvaćenijih je da se radi o stanju poremećene fiziološke, psihološke i socijalne ravnoteže pojedinca izazvanom individualnom procjenom fizičke, psihičke i socijalne ugroženosti njega samog ili njemu bliske osobe (Havelka, 1990). U području terminologije važno je razlikovati tzv. stresore od stanja stresa, pri čemu stresori predstavljaju događaje koje procjenjujemo, protumačimo ili doživimo ugrožavajućima, dok se psihičko stanje stresa odnosi na sklop psihičkih i tjelesnih reakcija na stresor (Arambašić, 1996).

Različite teorije pružaju različite odgovore zbog čega se stres javlja. Lazarusova teorija stavlja naglasak na kognitivne procese, odnosno pojavu stresa smatra ovisnom o složenom odnosu vanjskih zbivanja i značenja koja im ljudi pridaju procjenjujući ih kao bezazlene ili ugrožavajuće (Lazarus, 1966; prema Havelka, 1990). Mnoge su individualne razlike u interpretaciji događaja, no ono što je svima zajedničko su znakovi koji karakteriziraju stanje stresa te se mogu grupirati u četiri kategorije: emocionalni, kognitivni, tjelesni i ponašajni znakovi stresa. Emocionalni znakovi stresa mogu se odnositi na tugu, strah, paniku, zbunjenost, a kognitivni se odnose na zamišljenost, rastresenost, zaboravljivost i ponavljajuće misli. Tjelesni znakovi stresa preklapaju se s tjelesnim simptomima anksioznosti, primjerice prekomjerno znojenje, grčevi u želucu, glavobolja i teškoće sa spavanjem. Ponašajni znakovi stresa su povlačenje u sebe, vikanje, plakanje i odbijanje komunikacije (Arambašić, 1996).

Dijadno nošenje sa stresom

Dijadno nošenje sa stresom označava pojam kako parovi komuniciraju i kako se parovi nose sa stresnim događajima kada su jedan ili oba partnera pod stresom. Rezultati istraživanja na heteroseksualnim parovima pokazala su da stres ima negativne posljedice na funkcioniranje veze (Bodenmann, 2005; Story i Bradbury, 2004; Randall i Bodenmann, 2009; prema Feinstein, McConnell, Dyar, Mustanski i Newcomb, 2018).

Pretraživanjem literature nije pronađeno ni jedno istraživanje koje se bavi dijadnim nošenjem sa stresom tijekom sukoba u partnerskim odnosima osoba istospolne seksualne orijentacije, iako postoje istraživanja koja se bave dijadnim nošenjem sa stresom u partnerskim odnosima. Istraživano je kako manjinski stres na radnom mjestu

djeluje na anksioznost žena istospolne seksualne orijentacije i kako je anksioznost povezana s dijadnim nošenjem sa stresom u vezi (Randell, Totenhagen, Valsh, Adams i Tao, 2017). Rezultati pokazuju da što je manjinski stres na poslu veći, veća je anksioznost sudionica i funkcioniranje veze je lošije. Dijadno nošenje može potencijalno umanjiti negativne učinke stresa na funkcioniranje odnosa, ali ostaje nejasno kako manjinski stres djeluje među mlađim muškim parovima. Zbog toga se drugo istraživanje bavilo povezanošću manjinskog stresa s funkcioniranjem veze kod muških parova (Feinstein i sur., 2018). Rezultati pokazuju da postoji snažna veza između manjinskog stresa i funkcioniranja u istom smjeru kao i kod ženskih parova. Meuwly i sur. (2013) istraživali su kvalitetu veze između švicarskih žena koje su u istospolnoj vezi i onih koje su u heteroseksualnoj vezi te su dobili rezultate da su žene u istospolnoj vezi zadovoljnije, imaju manje sukoba i bolje se nose sa stresom.

Bodenmann, Hilpert, Nussbeck i Bradbury (2014) istraživali su kako unaprijediti funkcioniranje parova. Njihov uzorak bili su heteroseksualni parovi u braku te su njihovi rezultati pokazali da su parovi prilično zadovoljni sa svojom vezom, izvještavaju o relativno visokoj razini pozitivne komunikacije, relativno niskoj razini negativne komunikacije i konfliktnih interakcija i procijenili su umjerene razine dijadnog suočavanja prije pojave intervencije. Uspoređujući rodove, muškarci izvještavaju o značajno visokim razinama zadovoljstva s dijadnim nošenjem, dok žene izvještavaju više o pozitivnoj i negativnoj komunikaciji. Sve varijable značajno su korelirane sa zadovoljstvom u braku.

Istraživanja koja se bave povezanošću komunikacije tijekom sukoba u partnerskim odnosima i dijadnog nošenja sa stresom osoba istospolne seksualne orijentacije trenutno ne postoje.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja je ispitati kako istospolni parovi komuniciraju tijekom sukoba u partnerskom odnosu te utvrditi kako se partneri dijadno nose sa stresom.

PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Problem 1: ispitati razlikuju li se komunikacijski obrasci tijekom partnerskog sukoba između muških i ženskih istospolnih parova

Hipoteza 1: u uzorku parova pronaći će se svi obrasci komunikacije. I muški i ženski istospolnih parovi najviše će koristiti konstruktivnu komunikaciju, manje zahtijevanje/povlačenje, a najmanje uzajamno izbjegavanje. Očekuje se više izražen obrazac povlačenja u muškim parovima, dok se u ženskim parovima očekuje više izražen obrazac zahtijevanja.

Problem 2: ispitati razlike između muških i ženskih istospolnih parova u dijadnom nošenju sa stresom

Hipoteza 2: ženski parovi imat će više rezultate na svim dimenzijama skale dijadnog nošenja sa stresom od muških parova.

Problem 3: ispitati odnos između komunikacije tijekom sukoba i dijadnog nošenja sa stresom

Hipoteza 3: viši rezultat za konstruktivnu komunikaciju tijekom sukoba biti pozitivno povezan s dimenzijama dijadnog nošenja sa stresom, dok će ostali obrasci komunikacije tijekom sukoba biti negativno povezani s dijadnim nošenjem sa stresom, neovisno radi li se o muškim ili ženskim istospolnim parovima.

METODOLOGIJA

Postupak

Istraživanje je provedeno tijekom mjeseca travnja i prvog tjedna svibnja 2020. godine primjenom *online* upitnika izrađenog na platformi Google obrasci. Istraživanje je bilo namijenjeno osobama istospolne seksualne orijentacije koje su u vezi ili životnom partnerstvu. Poveznica i poziv na istraživanje podijeljeni su na društvenoj mreži Facebook, na stranicama i forumima koje se bave tematikom osoba istospolne seksualne orijentacije. Uzorkovanje je provedeno metodom snježne grude te su sudionici zamoljeni da prosljede link svojim poznicima koji zadovoljavaju uvjete sudjelovanja. Naslovna strana upitnika sadržavala je objašnjenu svrhu istraživanja te da je sudjelovanje u potpunosti anonimno i da će se podaci koristiti isključivo u znanstveno – istraživačke svrhe. Također je bilo naglašeno da u ovom istraživanju sudjeluje samo jedan/na

partner/ica i da ne prosljeđuju link svom/joj partneru/ici kako ne bi došlo do dupliranja podataka. Ispunjavanje upitnika trajalo je oko 15 minuta.

Mjerni instrumenti

Opći podaci o sudionicima prikupljeni su na samom početku istraživanja, te su dobivene informacije o rodu, dobi i vrsti partnerskog odnosa: veza ili životno partnerstvo. Osobe u vezi odgovorile su žive li u zajedničkom ili odvojenom kućanstvu i koliko su dugo u vezi, a osobe u životnom partnerstvu koliko su dugo bili u vezi i koliko su dugo u životnom partnerstvu.

Komunikacijski obrasci tijekom sukoba ispitani su Upitnikom komunikacijskih obrazaca (eng. *Communication patterns questionnaire*, Sullaway i Christensen, 1983) konstruiranim za procjenu čestine pojavljivanja pojedinih problematičnih komunikacijskih obrazaca tijekom sukoba u bliskim odnosima. Upitnik je podijeljen u tri dijela koji s 35 čestica ispituje ponašanja partnera u tri faze sukoba: kad se pojavi problem u vezi (4 čestice), tijekom rasprave o problemu (18 čestica) i nakon rasprave o problemu (13 čestica). Procjena odgovora daje se na skali od 1 (nikad ili gotovo nikad) do 9 (uvijek ili gotovo uvijek). Upitnik se sastoji od subskale konstruktivne komunikacije (7 čestica), subskale uzajamnog izbjegavanja rasprave (3 čestice), subskale muškog zahtijevanja i ženskog povlačenja (3 čestice) i subskale ženskog zahtijevanja i muškog povlačenja (3 čestice). Subskalu konstruktivne komunikacije konstruirali su Heavey, Larson, Zumbotel i Christensen (1996), a rezultati se formiraju da se od zbroja procjena na tri čestice koje opisuju uzajamnu konstruktivnu komunikaciju oduzme zbroj procjena na četiri čestice koje opisuju destruktivnu komunikaciju. Raspon rezultata moguć je od -33 do 23 pri čemu veći rezultat upućuje na konstruktivniju komunikaciju. Ostale subskale konstruirali su Christensen i Shenk (1991) i raspon rezultata moguć je od 3 do 27 pri čemu veći rezultat upućuje na učestalije korištenje određenog obrasca komunikacije. Koeficijenti pouzdanosti za različite subskale kreću se od $\alpha = .62$ do $\alpha = .86$, a za subskalu konstruktivne komunikacije iznose $\alpha = .84$ za muškarce i $\alpha = .81$ za žene. Za potrebe ovog istraživanja upitnik je prilagođen osobama istospolne seksualne orijentacije pa su u česticama korištene oznake „partner/ica A/B“ pri čemu „partner/ica A“ označava osobu koja ispunjava upitnik, a „partner/ica B“ označava partnera/icu osobe koja ispunjava upitnik (npr. Partner/ica A pokušava započeti raspravu dok partner/ica B pokušava izbjeći raspravu). Koeficijenti pouzdanosti na upitniku u ovom istraživanju iznose $\alpha = .81$ za

subskalu konstruktivne komunikacije, $\alpha = .62$ za subskalu uzajamnog izbjegavanja i suzdržavanja, $\alpha = .69$ za subskalu zahtijevanje/povlačenje.

Dijadno nošenje sa stresom tijekom sukoba ispitano je upitnikom DCI (eng. *Dyadic coping inventory*, Bodenmann, 2008) konstruiranim za mjerenje opažene komunikacije i dijadnog nošenja koji se događa u bliskim odnosima kada su jedan ili oba partnera pod stresom. Upitnik ima 37 čestica koje ispituje kako osobe nastoje smanjiti stres svog partnera i zajedničko nastojanje parova da se bave vanjskim stresom koji utječe na odnos. Procjena odgovora daje se na skali od 1 (nikad ili vrlo rijetko) do 5 (vrlo često). DCI je multidimenzionalni konstrukt koji sadrži šest dijelova čije su subskale: komunikacija pod stresom partnera/ice A (4 čestice), podržavajuće dijadno nošenje partnera/ice A (5 čestica), delegirano dijadno nošenje partnera/ice A (2 čestice), negativno dijadno nošenje partnera/ice A (4 čestice), komunikacija pod stresom partnera/ice B (4 čestice), podržavajuće dijadno nošenje partnera/ice B (5 čestica), delegirano dijadno nošenje partnera/ice B (2 čestice), negativno dijadno nošenje partnera/ice B (4 čestice), zajedničko dijadno nošenje (5 čestica) i zadovoljstvo dijadnim nošenjem sa stresom (2 čestice). Podržavajuće dijadno nošenje sa stresom se javlja kada jedan partner pruža podršku usmjerenu na problem i/ili emocije koja pomaže partneru u rješavanju problema. Delegirano dijadno nošenje se događa kada jedan partner preuzme više odgovornosti kako bi se smanjio stres kod drugog partnera. Negativno dijadno nošenje uključuje neprijateljske, ambivalentne i površne radnje ili riječi koje imaju štetne namjere. Zajedničko dijadno nošenje se događa kada oba partnera dožive stres i simetrično zajedno rade na rješavanju stresnih situacija. Ukupan rezultat je zbroj svih čestica od 1 do 35 nakon obrnutog kodiranja negativnih čestica, dok su čestice 36 i 37 evaluacijske i ne uključuju se u ukupan zbroj. Što je viši ukupni rezultat, to je dijadno nošenje sa stresom bolje. Brojna istraživanja pokazala su povezanost između dijadnog nošenja i funkcioniranja u partnerskom odnosu (Bodenmann, 2008). Koeficijenti pouzdanosti za različite subskale kreću se od $\alpha = .71$ do $\alpha = .92$.

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 228 sudionika, od čega su 93 muškarci, a 135 žene. 21 muškarac je u životnom partnerstvu, a 72 u vezi. 28 žena je u životnom partnerstvu, a 107 u vezi. Dobni raspon kretao se između 18 i 68 godina ($M = 31.93$, $SD = 9.16$). Duljina partnerskih odnosa kretala se u rasponu od 6 mjeseci do 38 godina i 11 mjeseci (izraženo u godinama, $M = 7.62$, $SD = 5.75$).

REZULTATI

Kako bi se ispitale rodne razlike u obrascima komunikacije, proveden je niz t -testova. U tim testovima nezavisna varijabla bila je rod sudionika, dok je u svakoj od analiza zavisna varijabla bila po jedna od subskala na upitniku komunikacijskih obrazaca.

Nisu pronađene statistički značajne razlike niti na jednoj subskali na upitniku komunikacijskih obrazaca. Prikaz rezultata nalazi se u *Tablici 1*.

Tablica 1

Aritmetičke sredine i standardne devijacije rezultata na subskalama upitnika komunikacijskih obrazaca, te razlika između muškaraca i žena na pojedinoj subskali

subskala	rod	rezultati				
		M	SD	t	p	d
konstruktivna komunikacija	m	11.31	9.56	1.36	.18	.18
	ž	13.02	9.22			
obrazac zahtijevanja/povlačenja	m	21.87	8.68	-.81	.42	-.11
	ž	20.07	9.74			
uzajamno izbjegavanje	m	9.46	4.54	-1.01	.31	-.14
	ž	8.83	4.77			

Kako bi se ispitale rodne razlike u dijadnom nošenju sa stresom, proveden je niz t -testova. U tim testovima nezavisna varijabla bila je rod sudionika, dok je u svakoj od analiza zavisna varijabla bila po jedna od subskala i ukupan rezultat na upitniku dijadnog nošenja sa stresom.

Statistički značajne razlike pronađene su na subskali delegirano dijadno nošenje partnera/ice A; subskali komunikacija pod stresom kod partnera/ice B; subskali delegirano dijadno nošenje partnera/ice B; subskali zajedničko dijadno nošenje; te ukupnom rezultatu. Prikaz rezultata nalazi se u *Tablici 2*.

Tablica 2

Aritmetičke sredine i standardne devijacije rezultata na subskalama upitnika dijadnog nošenja sa stresom, te razlika između muškaraca i žena na pojedinoj subskali

subskala	rod	rezultati				
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
komunikacija pod stresom partnera/ice A	m	15.30	2.88	1.37	.17	.19
	ž	15.82	2.73			
podržavajuće dijadno nošenje partnera/ice A	m	17.91	1.81	1.67	.10	.22
	ž	18.36	2.15			
delegirano dijadno nošenje partnera/ice A	m	7.69	2.23	2.40	.02*	.33
	ž	8.38	1.96			
negativno dijadno nošenje partnera/ice A	m	17.18	2.65	1.65	.10	.22
	ž	17.76	2.48			
komunikacija pod stresom partnera/ice B	m	14.16	3.30	2.40	.02*	.32
	ž	15.25	3.46			
podržavajuće dijadno nošenje partnera/ice B	m	20.30	4.33	1.72	.09	.23
	ž	21.32	4.50			
delegirano dijadno nošenje partnera/ice B	m	6.78	2.43	2.08	.04*	.28
	ž	7.47	2.50			
negativno dijadno nošenje partnera/ice B	m	16.25	3.77	1.53	.13	.21
	ž	17.03	3.81			
zajedničko dijadno nošenje	m	19.46	4.23	2.21	.03*	.29
	ž	20.79	4.66			
ukupni rezultat	m	116.56	12.56	2.45	.02*	.33
	ž	120.76	12.98			

* - $p < .05$

Kako bi se ispitala povezanost između raznih aspekata komunikacijskih obrazaca i dijadnog nošenja sa stresom, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije između tih varijabli.

Rezultati povezanosti između aspekata komunikacijskih obrazaca i dijadnog nošenja sa stresom pokazali su značajnu povezanost na gotovo svim subskalama, a iznimka su subskale konstruktivne komunikacije sa subskalom komunikacija pod stresom partnera A i subskalom delegirana komunikacija pod stresom partnera A; te između subskale obrasca zahtijevanje/povlačenje i subskale komunikacija pod stresom partnera

A. Subskala konstruktivne komunikacije pozitivno je povezana sa svim subskalama na upitniku dijadnog nošenja sa stresom, dok su subskale obrasca zahtijevanja/povlačnja i obrasca uzajamnog izbjegavanja ostvarile negativne povezanosti sa svim subskalama na upitniku dijadnog nošenja sa stresom. Prikaz rezultata nalazi se u *Tablici 3*.

Tablica 3

Pearsonovi koeficijenti korelacije muškaraca i žena između subskala na upitniku komunikacijskih obrazaca te subskala i ukupnog rezultata na upitniku dijadnog nošenja sa stresom

subskala	konstruktivna komunikacija		obrazac zahtijevanja/povlačenja		uzajamno izbjegavanje	
	m	ž	m	ž	m	ž
komunikacija pod stresom partnera/ice A	.18	.23**	-.16	-.26**	-.23*	-.31**
podržavajuće dijadno nošenje partnera/ice A	.40**	.54**	-.38**	-.51**	-.34**	-.51**
delegirano dijadno nošenje partnera/ice A	.16	.22**	-.23*	-.22*	-.27**	-.25**
negativno dijadno nošenje partnera/ice A	.57**	.43**	-.44**	-.46**	-.43**	-.44**
komunikacija pod stresom partnera/ice B	.25*	.50**	-.29**	-.42**	-.23*	-.36**
podržavajuće dijadno nošenje partnera/ice B	.67**	.80**	-.47**	-.54**	-.54**	-.67**
delegirano dijadno nošenje partnera/ice B	.47**	.49**	-.38**	-.34**	-.36**	-.41**
negativno dijadno nošenje partnera/ice B	.67**	.72**	-.48**	-.55**	-.55**	-.63**
zajedničko dijadno nošenje	.53**	.75**	-.46**	-.54**	-.54**	-.68**
evaluacija dijadnog nošenja	.73**	.79**	-.45**	-.55**	-.48**	-.64**
ukupni rezultat	.37**	.64**	-.37**	-.47**	-.40**	-.56**

* - $p < .05$; ** - $p < .01$

S obzirom na utvrđene rodne razlike u dijadnom suočavanju sa stresom, kao i na dosljedno više koeficijente korelacije između komunikacijskih obrazaca i dimenzija dijadnog suočavanja sa stresom u poduzorku žena, regresijske analize provedene su zasebno na uzorku muškaraca i žena.

Kako bi se ispitali doprinosi suočavanja sa stresom u objašnjenju komunikacijskih obrazaca kod muškaraca, proveden je niz regresijskih analiza samo na uzorku muškaraca. U tim analizama kriterijske varijable bile su subskale upitnika komunikacijskih obrazaca, dok su subskale upitnika dijadnog nošenja sa stresom bile prediktori.

Regresijski model za konstruktivnu komunikaciju pokazao se statistički značajnim: $F(10, 82) = 13.2; p < .001; \bar{R}^2 = .57$. Značajnim prediktorom pokazao se samo evaluacija dijadnog nošenja, koji je u pozitivnoj vezi s kriterijem. Regresijski model za obrazac zahtijevanja/povlačenja pokazao se statistički značajnim: $F(10, 82) = 4.04; p < .001; \bar{R}^2 = .25$. Niti jedan individualan prediktor nije se pokazao značajnim. Regresijski model za obrazac uzajamnog izbjegavanja pokazao se statistički značajnim: $F(10, 82) = 6.15; p < .001; \bar{R}^2 = .36$. Značajnim prediktorima pokazali su se delegirano dijadno nošenje partnera A, negativno dijadno nošenje partnera B i zajedničko dijadno nošenje, koji su u negativnoj vezi s kriterijem. Najboljim individualnim prediktorom pokazao se negativno dijadno nošenje kod partnera B. Prikaz rezultata nalazi se u *Tablici 4*.

Tablica 4
Regresijski model na uzorku muškaraca sa subskalama komunikacijskih obrazaca kao kriterijima i subskalama upitnika dijadnog nošenja sa stresom kao prediktorima

	konstruktivna komunikacija		obrazac zahtijevanja/povlačenja		uzajamno izbjegavanje	
	β	p	β	p	β	p
komunikacija pod stresom partnera A	-.07	.41	.11	.35	-.05	.66
podržavajuće dijadno nošenje partnera A	.04	.67	-.10	.47	.13	.32
delegirano dijadno nošenje partnera A	-.10	.39	-.004	.98	-.31*	.03
negativno dijadno nošenje partnera A	.16	.11	-.21	.11	-.11	.36
komunikacija pod stresom partnera B	-.07	.37	-.08	.45	.08	.45
podržavajuće dijadno nošenje partnera B	.16	.25	.004	.98	-.18	.29
delegirano dijadno nošenje partnera B	.20	.12	-.11	.51	.23	.14
negativno dijadno nošenje partnera B	.19	.11	-.23	.15	-.41**	.01
zajedničko dijadno nošenje	-.13	.28	-.14	.37	-.29**	.045
evaluacija dijadnog nošenja	.40**	.002	.06	.71	.11	.49

* - $p < .05$; ** - $p < .01$

Kako bi se ispitali doprinosi suočavanja sa stresom u objašnjenju komunikacijskih obrazaca žena, proveden je niz regresijskih analiza samo na uzorku žena. U tim analizama

kriterijske varijable bile su subskale upitnika komunikacijskih obrazaca, dok su subskale upitnika dijadnog nošenja sa stresom bile prediktori.

Regresijski model za konstruktivnu komunikaciju pokazao se statistički značajnim: $F(10, 124) = 31.49$; $p < .001$; $\bar{R}^2 = .69$. Značajnim prediktorima pokazali su se podržavajuće dijadno nošenje partnerice B i evaluacija dijadnog nošenja, koji su oboje u pozitivnoj vezi s kriterijem. Najboljim individualnim prediktorom pokazao se podržavajuće dijadno nošenje partnerice B. Regresijski model za obrazac zahtijevanja/povlačenja pokazao se statistički značajnim: $F(10, 124) = 8.98$; $p < .001$; $\bar{R}^2 = .37$. Jedinim značajnim prediktorom pokazao se negativno dijadno nošenje partnerice A, koji je u negativnoj vezi s kriterijem. Regresijski model za obrazac uzajamnog izbjegavanja pokazao se statistički značajnim: $F(10, 124) = 15.07$; $p < .001$; $\bar{R}^2 = .51$. Jedinim značajnim prediktorom pokazao se zajedničko dijadno nošenje, koji je u negativnoj vezi s kriterijem. Prikaz rezultata nalazi se u *Tablici 5*.

Tablica 5

Regresijski model na uzorku žena sa subskalama komunikacijskih obrazaca kao kriterijima i subskalama upitnika dijadnog nošenja sa stresom kao prediktorima

	konstruktivna komunikacija		obrazac zahtijevanja/povlačenja		uzajamno izbjegavanje	
	β	p	β	p	β	p
komunikacija pod stresom partnerice A	-.07	.23	.02	.83	-.10	.19
podržavajuće dijadno nošenje partnerice A	.09	.18	-.14	.15	-.06	.46
delegirano dijadno nošenje partnerice A	-.09	.18	.06	.54	-.02	.76
negativno dijadno nošenje partnerice A	.04	.53	-.19*	.04	-.08	.35
komunikacija pod stresom partnerice B	.09	.16	-.14	.14	.11	.19
podržavajuće dijadno nošenje partnerice B	.31**	.003	-.06	.71	-.20	.13
delegirano dijadno nošenje partnerice B	.07	.35	-.02	.85	.02	.86
negativno dijadno nošenje partnerice B	.08	.39	-.13	.30	-.22	.06
zajedničko dijadno nošenje	.12	.27	-.14	.35	-.36**	.01
evaluacija dijadnog nošenja	.27*	.02	-.06	.72	.04	.79

* - $p < .05$; ** - $p < .01$

RASPRAVA

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako istospolni parovi komuniciraju tijekom sukoba u partnerskom odnosu te utvrditi kako se partneri nose sa stresom. Zanimale su nas razlike između muških i ženskih parova u korištenju obrazaca komunikacije i nošenja sa stresom te kakva je povezanost komunikacijskih obrazaca i dijadnog nošenja sa stresom.

U odgovoru na prvi problem, koji se odnosi na ispitivanje učestalosti komunikacijskih obrazaca, rezultati ne potvrđuju hipotezu. Rezultati su pokazali da i muški i ženski parovi najčešće koriste obrazac zahtijevanja/povlačenja, manje konstruktivnu komunikaciju, a najmanje uzajamno izbjegavanje te ne postoje rodne razlike u korištenju komunikacijskih obrazaca. Posebni rezultati za obrazac zahtijevanja/povlačenja pokazali su da ne postoje razlike da ženski parovi više koriste obrazac zahtijevanja, a muški parovi obrazac povlačenja. Ovi rezultati sugeriraju da se muškarci i žene u istospolnim parovima ne razlikuju u svojim komunikacijskim obrascima, nego ih koriste podjednako. Raspodjelom rodnih uloga u heteroseksualnim parovima smatra se da žena ima tradicionalnu ulogu u obitelji, a to je održavanje kućanstva i skrb za obitelj, dok se uloga muškarca definira kroz produktivnost izvan kuće, financijski doprinos i socijalni status (Bartolac, Kamenov i Petrak, 2011). Istraživanja su pokazala da su žene opterećene zadacima oko kućanstva pa je njihovo često zahtijevanje pomoći razumljivo, dok muškarci te poslove izbjegavaju te se povlače. Još jedno objašnjenje možemo pronaći u izjavi Airesa (1998): „Rodne razlike su promatrane kao produkt konteksta u kojem muškarci zadržavaju poziciju nadmoći prema ženama.“ Kada se gledaju samo heteroseksualni parovi, većina istraživanja i kliničke literature potvrđuju rodni stereotip zahtijevanja i povlačenja. Žene tipično imaju manje snage u braku i traže više promjena u braku (Beach i Tesser, 1993). Iz toga slijedi da žene koriste zahtijevanje promjena kako bi ojačale svoju poziciju, a muškarci se povlače jer nemaju što za izgubiti. S obzirom da se djecu od malih nogu uči tradicionalnim rodnim ulogama, ženskoj brizi o obitelji i muška briga o financijama i samostalnosti, te su uloge prisutne kroz cijeli život. Kad se te osobe nađu u istospolnome paru, to još više dolazi do izražaja jer obje koriste isti obrazac ponašanja.

Sljedeći najčešći obrazac koji parovi koriste je konstruktivno rješavanje problema što je bilo neočekivano. Ovaj obrazac koriste parovi koji žele sačuvati dobar odnos s

partnerom pa rješavanju problema pristupaju na konstruktivan način i u sukobima traže rješenje s kojim će oboje biti zadovoljni. Također u skladu s očekivanjima, istospolni parovi tijekom sukoba najmanje koriste obrazac obostranog izbjegavanja.

U odgovoru na drugi problem, koji se odnosi na ispitivanje razlika između muških i ženskih istospolnih parova u dijadnom nošenju sa stresom, rezultati djelomično potvrđuju hipotezu. Muški i ženski parovi se statistički značajno ne razlikuju na svim dimenzijama skale dijadnog nošenja sa stresom, već samo na četiri dimenzije tj. na dimenzijama delegirano dijadno nošenje sa stresom partnera/ice A, komunikacija pod stresom partnera/ice B, delegirano dijadno nošenje sa stresom partnera/ice B, zajedničko dijadno nošenje i na ukupnom rezultatu. Delegirano nošenje sa stresom je pozitivna forma dijadnog nošenja gdje jedan partner preuzima na sebe zadatke i obaveze drugog partnera kako bi mu pomogao u reduciranju stresa (Bodenmann, 2000). Rezultati istraživanja pokazuju da u ženskim parovima partnerice više preuzimaju zadatke i obaveze na sebe što bi se moglo objasniti socijalnim ulogama da su žene više empatične i altruistične te da njeguju bliskost i intimnost (Miller 1976, prema Holley, Sturm i Levenson, 2010). Muškarci zbog manje egalitarnih stavova i percepcije veće pravednosti u podjeli poslova od žena (Bartolac, Kamenov i Petrak, 2011) preuzimanje dodatnih obaveza mogu smatrati nepotrebnim pa ih izbjegavaju. Ženski parovi pokazali su bolje dijadno nošenje sa stresom od muških partnera. Taj nalaz je i prije nađen i objašnjen tako da žene pokazuju više stresa i odgovornije su u pružanju podrške (Bodenmann i Cina, 2006; Michelson i sur., 2006; Neff i Karney, 2005; prema Meuwly i sur., 2013). Usporedbom ženskih rezultata s podrškom njihovih žena ili muževa, isključena je mogućnost da razlike u spolovima, promatrane u studijama samoizvještaja, nastaju zbog toga jer žene kritičnije prosuđuju podršku nego muškarci. Zbog toga je zaključeno da su žene bolji pružatelji podrške od muškaraca (Meuwly i sur., 2013).

Rezultati su pokazali da postoje značajne razlike u zajedničkom nošenju sa stresom između muških i ženskih parova. Moguće je da naši sudionici nisu dijelili međusobno svoje iskustvo stresa ili da nisu koristili uobičajene strategije dijadnog nošenja kao odgovor na specifične stresore. Iako su se Falconier, Nussbeck i Bodenmann (2013) fokusirali na zajedničko nošenje sa stresom, otkrili su da to ublažava učinke stresa kod ženskih parova, ali ne i kod muških, što pripisuju rodnim razlikama u korištenju različitih tehnika suočavanja sa stresom. Bez obzira na to, Feinstein i sur. (2018) otkrili

su da je veće dijadno nošenje povezano s većom kvalitetom odnosa i manje negativnih interakcija, što sugerira da ima utjecaj na funkcioniranje istospolnih odnosa čak i ako ne djeluje kao ublaživač stresa.

U odgovoru na treći problem, koji se odnosi na ispitivanje odnosa između komunikacije tijekom sukoba i dijadnog nošenja sa stresom, rezultati potvrđuju hipotezu. Konstruktivna komunikacija pozitivno je povezana s dimenzijama dijadnog nošenja sa stresom, dok su ostali obrasci komunikacije negativno povezani s dijadnim nošenjem sa stresom. Prijašnja istraživanja pokazala su da su obrasci konstruktivne komunikacije pozitivno povezani sa zadovoljstvom partnerskog odnosa (Bodenmann i sur., 1998; Heavey i sur., 1996), a razlog je što se takvom komunikacijom pokazuju privrženost, odanost i bliskost svom partneru što omogućava lakše rješavanje problema te cijeli proces rješavanja sukoba čini manje stresnim, dok su druga istraživanja pokazala povezanost između dijadnog nošenja i funkcioniranja u partnerskom odnosu (Bodenmann, 2008). Partneri koji koriste konstruktivnu komunikaciju lakše se nose sa stresom jer sa svojim partnerom mogu podijeliti probleme, slobodno izražavaju emocije, trude se pomoći jedan drugome i svjesni su da se mogu osloniti jedan na drugog, te to dovodi do većeg zadovoljstva partnerskog odnosa. Tijekom korištenja ovog obrasca komunikacije partneri nisu orijentirani samo na sebe i svoje potrebe, već pokazuju privrženost i poštovanje prema drugoj osobi. Ostali obrasci komunikacije negativno su povezani sa zadovoljstvom partnerskog odnosa jer se partneri teže nose sa stresom, svoje probleme rješavaju samostalno, nema podršku druge osobe i njihovo nezadovoljstvo se povećava i par se otuđuje. Tijekom korištenja ovih obrazaca komunikacije partneri su orijentirani na sebe i svoje potrebe, ne pokazuju interes i motivaciju za podršku partneru i sam proces rješavanja problema koji su doveli do stresa se produžuje.

Regresijski model na uzorku muškaraca pokazuje da je pozitivan prediktor konstruktivne komunikacije evaluacija zajedničkim nošenjem sa stresom koja govori koliko su partneri zadovoljni podrškom koju dobivaju od svojih partnera. Negativni prediktori uzajamnog izbjegavanja su delegirano nošenje partnera A, negativno nošenje partnera B i zajedničko nošenje sa stresom. Partner A kod delegiranog dijadnog nošenja ne preuzima obaveze partnera B, kod negativnog dijadnog nošenja partner B koristi neprijateljske, ambivalentne i površne radnje ili riječi koje imaju štetne namjere prema partneru A i kod zajedničkog dijadnog nošenja što znači da kad oba partnera dožive stres

ne rješavaju zajedno stresne situacije. Ne postoji nijedan značajan prediktor obrasca zahtijevanja/povlačenja.

Regresijski model na uzorku partnerica pokazuje da su pozitivni prediktori konstruktivne komunikacije podržavajuće nošenje partnerice B i evaluacija kvalitete nošenja sa stresom. Partnerice B kod podržavajućeg dijadnog nošenja pružaju podršku usmjerenu na problem i/ili emocije koja pomaže partnerici A u rješavanju problema i evaluaciji kvalitete samopercepcije dijadnog nošenja sa stresom. Negativni prediktor uzajamnog izbjegavanja je zajedničko nošenje sa stresom što znači kad obje partnerice dožive stres ne rješavanju zajedno stresne situacije. Negativni prediktor obrasca zahtijevanja/povlačenja je negativno dijadno nošenje partnerice A što znači da koriste neprijateljske, ambivalentne i površne radnje ili riječi koje imaju štetne namjere prema partnerici B.

Povezanost konstruktivnog komuniciranja i evaluacije kvalitete dijadnog nošenja i podržavajućeg nošenja je očekivana jer partneri/ce koji konstruktivno komuniciraju su zadovoljniji/e, pokazuju veće poštovanje, privrženiji/e su, pokazuju interes za drugog/u partnera/icu te su sretniji/e. Povezanost uzajamnog izbjegavanja i delegiranog, negativnog i zajedničkog nošenja je očekivana jer partneri/ce koji se izbjegavaju tijekom sukoba pokazuju manji interes za potrebe drugog/e partnera/ice, distanciraju se i teže se nose sa stresom. Povezanost obrasca zahtijevanja/povlačenja i negativnog nošenja sa stresom je također očekivana jer se partnerice svojim zahtijevanjem pokušavaju izboriti za veću podršku druge partnerice, veće zadovoljstvo i lakše nošenje sa stresom.

Ograničenja i preporuke za buduća istraživanja

Tijekom istraživanja identificirano je nekoliko ograničenja. Dio ograničenja ovog istraživanja proizlazi iz procesa prikupljanja podataka. Internetska anketa ima prednost prikupljanja velikog broja sudionika, ali radi se o prigodnom uzorku što ograničava mogućnost generalizacije rezultata. Također, uzorak se većinom sastoji od sudionica.

U istraživanju su korištene mjere samoiskaza koje imaju svoje nedostatke. Problem sa samoprocjenom je retrogradno davanje odgovora pa sudionici u trenutku ispunjavanja mogu postrožiti ili ublažiti svoje stavove, osjećaje ili razmišljanja.

Ovo istraživanje je transverzalnog tipa pa vidimo rezultate u samo jednoj točki mjerenja pa nemamo uvid u to kako se komunikacija i nošenje sa stresom mijenjaju s

dužinom partnerskog odnosa, niti možemo donositi zaključke o kauzalnim odnosima između varijabli.

Ograničenje proizlazi i iz regresijske analize provedene zasebno na uzorkom muškaraca i žena. Zbog velikog broja varijabli i manjeg broja sudionika dolazi do nestabilnosti β -koeficijenata te se umjetno napuhuje koeficijent multiple korelacije. Zbog toga bi trebalo provesti istraživanje u kojem bi bio veći broj sudionika kako bi se mogla provesti multipla korelacija na uzorku zasebno za muškarce i žene.

Preporuke za sljedeća istraživanja su da se provjeri utječe li na komunikaciju i nošenje sa stresom, žive li partneri zajedno ili odvojeno te provjeriti razlike. Treba provesti longitudinalno istraživanje kako bi se ispitala dinamika dužine veze i nošenja sa stresom kod partnera. U sljedećem istraživanju bilo bi dobro provjeriti razlike između vrste partnerskog odnosa, tj. ima li razlike kod osoba koje su u vezi i onih koji su u životnom partnerstvu. Također, treba napraviti istraživanje u kojem bi se prikupljali podaci oba partnera te ispitati slažu li se partneri u izvještavanju o tome.

Unatoč svemu navedenom, ovo istraživanje nudi nove spoznaje o komunikaciji i dijadnom nošenju sa stresom tijekom sukoba u partnerskom odnosu osoba istospolne seksualne orijentacije. Iako je to područje još nedovoljno istraženo, rezultati pružaju bolji uvid u razumijevanje u području partnerskih odnosa osoba istospolne seksualne orijentacije što će omogućiti usporedbu i normalizaciju istospolnih veza, s obzirom da se istraživanja partnerskih odnosa uglavnom rade na heteroseksualnim parovima.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako istospolni parovi komuniciraju tijekom sukoba u partnerskom odnosu te utvrditi kako se partneri nose sa stresom tijekom konfliktnih situacija; zanimale su nas razlike između muških i ženskih istospolnih parova u korištenju obrazaca komunikacije i nošenja sa stresom te kakva je povezanost komunikacijskih obrazaca i dijadnog nošenja sa stresom.

Rezultati na upitniku komunikacijskih obrazaca pokazali su da i muški i ženski parovi najviše koriste obrazac zahtijevanja/povlačenja, manje konstruktivnu komunikaciju, a najmanje uzajamno izbjegavanje te ne postoje rodne razlike. Posebni rezultati za obrazac zahtijevanja/povlačenja pokazali su da ne postoje razlike da ženski parovi više koriste obrazac zahtijevanja, a muški parovi obrazac povlačenja.

Rezultati na upitniku dijadnog nošenja sa stresom pokazali su da partnerice preuzimaju više odgovornosti kako bi se smanjio stres kod druge partnerice, percipiraju da im partnerica više daje do znanja da je pod stresom, obje partnerice više zajedno rade na rješavanju stresnih situacija u odnosu na muške parove te je utvrđena i rodna razlika u ukupnom rezultatu na dijadnom nošenju sa stresom.

Rezultati povezanosti između aspekata komunikacijskih obrazaca i dijadnog nošenja sa stresom pokazali su značajnu povezanost na gotovo svim subskalama. Rezultati na subskali konstruktivne komunikacije pozitivno su korelirali sa svim subskalama na upitniku dijadnog nošenja sa stresom, dok su rezultati na subskali obrasca zahtijevanja/povlačnja i obrasca uzajamnog izbjegavanja negativno korelirali sa svim subskalama na upitniku dijadnog nošenja sa stresom.

Regresijski model na uzorku muškaraca pokazao je da je pozitivan prediktor konstruktivne komunikacije evaluacija zajedničkim nošenjem sa stresom. Negativni prediktori uzajamnog izbjegavanja su delegirano nošenje partnera A, negativno nošenje partnera B i zajedničko nošenje. Ne postoji nijedan značajan prediktor obrasca zahtijevanje/povlačenje. Regresijski model na uzorku partnerica pokazao je da su pozitivni prediktori konstruktivne komunikacije podržavajuće nošenje partnerice B i evaluacija kvalitete nošenja sa stresom. Negativni prediktor uzajamnog izbjegavanja je zajedničko nošenje sa stresom. Negativni prediktor obrasca zahtijevanje/povlačenje je negativno dijadno nošenje partnerice A.

LITERATURA

- Arambašić, L. (1996). Savjetovanje. U: J. Pregrad, (ur.), *Stres, trauma, oporavak* (63-86). Zagreb: Društvo za psihološku pomoć
- Aries, E. (2006). Sex differences in interaction. In D. J. Canary & K. Dindia (eds.), *Sex differences and similarities in communication* (2nd ed., pp. 65-81). Mahwah, NJ: Erlbaum
- Bartolac, A., Kamenov, Ž. i Petrak, O. (2011). Rodne razlike u obiteljskim ulogama, zadovoljstvo i doživljaju pravednosti s obzirom na tradicionalnost stavova. *Revija socijalne politike*, 18 (2), 175-194
- Baucom, B. R., McFarand i Christensen, A. (2010). Gender, Topic, and Time in Observed Demand-Withdraw Interaction in Cross- and Same-Sex Couples. *Journal of Family Psychology*, 24 (3), 233-242
- Beach, S. R. H., i Tesser, A. (1993). Decision making power and marital satisfaction: A self-evaluation maintenance perspective. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 12 (4), 471-494
- Bodenmann, G. (2008). *Dyadic coping inventory*. Zurich: University of Zurich. doi: 10.1007/978-3-319-15877-8_678-1
- Bodenmann, G., Hilpert, P., Nussbeck, F., Bradbury, T. N. (2014). Enhancement of couples' communication and dyadic coping by a self-directed approach: a randomized controlled trial. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 82 (4), doi: 10.1037/a0036356
- Bodenmann, G., Kaiser, A., Hahlweg, K., i Fehm-Wolfsdorf, G. (1998). Communication patterns during marital conflict: A cross-cultural replication. *Personal Relationships*, 5, 343-356
- Canry, D. J., Cupach, W. R. i Serpe, R. T. (2001). A Competence-based approach to examining interpersonal conflict – Test of a longitudinal model. *Communication research*, 28 (1), 79-104
- Christensen, A. i Shenk (1991). Communication, conflict and psychological distance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59 (3), 458-463
- Domingue, R. i Mollen, D. (2009). Attachment and conflict communication in adult romantic relationship. *Journal of Social and Personal Relationships* 26 (5), 678-696. doi: 10.1177/0265407509347932
- Eldridge, K. A., Sevier, M. C., Jones, D., Atkins, C. i Christensen, A. (2007). Demand-Withdraw Communication in Severely Distressed, Moderately Distressed, and Nondistressed Couples: Rigidity and Polarity During Relationship and Personal Problem Discussion. *Journal of Family Psychology*, 21 (2), 218-226

- Falconier, M. K., Nussbeck, F. i Bodenmann G. (2013). Immigration stress and relationship satisfaction in Latino couples: The role of dyadic coping. *Journal of Social and Clinical Psychology, 32*, 813-843
- Feinstein, B. A., McConnell, E. Dyar, C, Mustanski, B. i Newcomb, M. E. (2018). Minority stress and relationships functioning among young male same-sex couples: An examination of actor-partner interdependence model. *J Consult Clin Psychol, 86 (5)*, 416-426. doi: 10.1037/ccp0000296
- Gill, D. S., Christensen, A. i Fincham, F. D. (1999). Predicting marital satisfaction from behavior: Do all roads really lead to Rome? *Personal Relationships, 6*, 369-387
- Gottman, J. M. (1993). The Roles of Conflict Engagement, Escalation, and Avoidance in Marital Interaction A Longitudinal View of Five Types of Couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 61 (1)*, 6-15
- Gottman, J. M. i Levenson, R. W. (2000). The timing of divorce: Predicting when a couple will divorce over a 14-year period. *Journal of Marriage and Family, 62*, 737-745
- Gottman, J. M. i Levenson, R. W. (1988). The social psychophysiology of marriage. U: P. Noller i Fitzpatrick, M. A., (ur.), *Perspectives on marital interaction*, Philadelphia: Multilingual Matters, Ltd.
- Hass, S. M. (2003). Relationship maintenance in same-sex couples. U: D. Canary i M. Dainton., (ur.), *Maintaining relationships through communication: relation, contextual and cultural variations.*, Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum. doi: 10.4324/9781410606990-10
- Havelka, M. (1990). *Zdravstvena psihologija*. Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Heavey, C. L., Layne, C. i Christensen, A. (1993). Gender and conflict structure in marital interaction: a replication and extension. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 61*, 16-27
- Heavy, C. L., Larson, B. M., Zumbotel, D. C. i Christensen, A. (1996). The Communication Patterns Questionnaire: The reliability and validity of Constructive communication subscale. *Journal of Marriage and Family, 58*, 796-800
- Holley, S. R., Sturm, V. E. i Levenson, R. W. (2010). Exploring the Basis for Gender Difference in the Demand-Withdraw Pattern. *J Homosex, 57 (5)*, 666-684. doi: 10.1080/00918361003712145
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist, 60 (6)*, 581-592

- Meuwly, N., Feinstein, B. A., Davila, J., Nuñez, D. G. i Bodemann, G. (2013). Relationship Quality among Swiss Women in Opposite-Sex Versus Same-Sex Romantic Relationships. *Swiss Journal of Psychology*, 72 (4), 229-233
- Mitchell, J. W. i Gamarel, K. E. (2018). Constructive communication patterns and associated factors among male couples, *J Couple Relatsh Ther*, 17 (2), 79-96. doi: 10.1080/15332691.2017.1302378
- Notarius, C. I., Lashley, S. L. i Sullivan, D. J. (1997). Angry at your partner? Think again. U: Sternberg, R. J. i Hojjat, M. (ur.): *Satisfaction in Close Relationships*. New York: The Guilford press, 219-249
- Ogolsky, B. G. i Gray, C. R. (2016). Conflict, negative emotion and reports of partners' relationship maintenance in same-sex couples. *Journal of Family Psychology*, 30 (2), 171-180
- Parmač, M. (2005). *Stavovi studenata prema osobama homoseksualne orijentacije*. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu
- Pranjić, R. (2012). *Komunikacija između partnera, rodne uloge partnera i zadovoljstvo brakom*. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu
- Randall, A. K., Totenhagen, C. J., Walsh, K. J., Adams, C. i Tao, C. (2017). Coping with workplace minority stress: Associations between dyadic coping and anxiety among women in same-sex relationships. *Journal of Lesbian Studies*, 21 (1), 70-81. doi: 10.1080/10894160.2016.1142353
- Sullaway, M. i Christensen, A. (1983). Assessment of dysfunctional interaction patterns in couples. *Journal of Marriage and Family*, 45, 653-650
- Tannen, D., i Aries, E. (1997). Conversational style: Do women and men speak different languages? In M. R. Walsh (ed.), *Women, men & gender: Ongoing debates* (pp. 79-100). New Haven, CT: Yale University Press
- Wood, J. T. i Dindia, K. (1998). What's the difference? A dialogue about differences and similarities between women and men. In D. J. Canary & K. Dindia (eds.), *Sex differences and similarities in communication* (pp. 19-39). Mahwah, NJ: Erlbaum